

Resumé 7 februari 2018 **Champinjoner och byakänsla**

* Gert Grekow

* Lars Stridsberg

Gå inte vilse i svampskogen!

Lars Stridsberg är andra generationens champinjonodlare efter pionjären pappa Harald, som blev pionjär i Fammarp nära Söndrum vid Halmstad 1933. Företaget rotade sitt speciella företagsmycel här i Glostorp och Lockarp och verkade till 1976 vid Stenyxegatan i Fositeby.

I det gamla, lantbruksdominerade Sverige var det inte lätt att introducera champinjoner. Här rådde uppfattningen att man inte skall äta sådant som korna ratar – och det var svamp som svamp. Bara stockholmare, som handlade i saluhall eller på fina Östermalmstorg och som hade en snabbt krympande erfarenheter av kossors matvanor, kunde räknas som kundunderlag. Men det skulle ändra sig inte minst på grund av målmedvetet kvalitetsarbete i trots mot mindre nogräknad import.

Lars berättade inte bara om hur pappa Harald från Simrishamn (1907-1990) som utbildad trädgårdsmästare kunde nappa på en chans som annonserades från Fammarp. Riktigt vad som väntade honom i kommersiell produktion av svamp som livsmedel, kunde han väl knappast föreställa sig. Men svampkunskap och företagsamhet gjorde Fammarp till ett väletablerat namn redan på 1950-talet. Folk lärde sig att champinjoner av rätt kvalitet kan ätas mer än en gång och kombineras till delikatesser. Företaget har också satsat på utbildning och fått sitt koncept att spridas, på det sättet även till Norge.

Företaget finns nu inte längre med någon lokal, endast namnet lever bland odlare. Men Lars berättade historien så levande som om det var full skjuts på det än idag. Han visade bilder från anläggningen på Stenyxegatan, där de startade verksamheten i Malmö. Den gick i konkurs 1976. Idag är det annan verksamhet i byggnaderna. Några år senare startade Lars och hans hustru Margit i mindre skala på Lockarps kyrkoväg (vid Enevallssons gård, Fjärdingslöv).

De behövde mer plats och köpte Prästbostället i Glostorp, där de rumsterade och höll kurser för småodlare för att sedan lägga ner även den verksamheten.

Färskvara

Champinjonerna är alltid färskvara, står inte och blir gamla och bruna. Han visade hur stora, vita champinjoner snabbt kom upp som, ja - just svampar ur jorden. Allt fungerar i ett ekologiskt system som startade med halmstråna i utgödslingen från Jägersros häststall. Allt gick runt med hantering av mycel, rätt temperatur, väl anlagda växtbäddar och kompostering. Per kvadratmeter växtbädd måste man producera åtminstone 15 kg champinjoner. Det blev maskinlyft av pallar, men först ingick "gymträning" med 40-kiloslådor i anställningsvillkoren.

Konkurrens från Polen och baltstaterna blev besvärande och ledde till konkursen.

Det går snabbt i odlingsprocessen, när svampmycelet har kommit igång med att bryta ner halmen i hästgödslen, för det är halmen som är näringen. Det måste förstås passas och växtbädden hanteras.

Kompostmaterial har med fördel gått till trädgårdar i Skanör/Falsterbo, där det annars är mest sand. Svampar som inte håller färgen togs tillbaka och komposterades.

Nu har man presenteras påsar med torkade och malda champinjoner motsvarande 400 gram färska champinjoner, som "håller sig i 200 år", vilket de väl är för goda för. Lars behöver inte bevisa det.

Från ett par år i Halmstad i början av 1950-talet minns jag Fammarp och fann nu att det kan finnas fler som minns, för detta hittar man på nätet om man bara söker på namnet:

"Kanske tillhör du en av de många som under åren har jobbat på Fammarps Champinjonodling? Många har jobbat kanske en sommar eller något år i produktionen när champinjonodlingen fortfarande fanns kvar. Tyvärr är det ganska många år sedan det odlades några champinjoner här men många känner säkert ändå igen sig. Har du vägarna förbi får du gärna titta förbi och återväcka gamla minnen...

Om du eller någon du känner har information eller har några bilder om verksamheten "på Fammarp" från förr så vore det kul att få in det här på hemsidan. Skicka oss gärna en rad. web@fammarp.se".

Hemma i byn

Mellan-Grevie var, när Gert Grekow växte upp och gick i skola där, en by som stod på egna ben. Hade kyrka med högmässor, en gammal skola som byggdes redan 8 år efter folkskolestadgan 1842 och en ny 1910, lanthandel, mejeri, smedja, kossor på ångar mitt i byn och en telefonstation, där man kunde kopplas till "*Bolmershøj nummor itt*", vem som nu hade fått det startnumret, prästen eller största gården? Liksom andra byar har Mellan-Grevie sin historia om den kvinnobemannade telefonstationen.

- Du sitter vell ente o lyss, Kerstin?
- Nä!

Bussen Malmö-Trelleborg t&r levererade varor till affären och kunde anlitas som skickebud på flera sätt.

Fungerande lokalsamhälle

En av gårdarna hade ekonomibyggnader som ärvts efter Baltiska Utställningen 1914. Prästgården byggdes 1890 och fungerade till 1983, då den blev privatbostad.

När gamla skolan byggdes hade en barnrik by 462 invånare, nu runt 130. Som en by i Vellinge kommun har

Bilder ur Barbro och Kjell Wihlborgs bildspel om Mellan-Grevie från 2011

Siesta på det som var lanthandelns trapp.

Gamla skolan från 1850...

...och 1900-talets.

den numera inga egna ben att stå på. Ingen affär, inga kossor och inget mejeri, tomt i smedjan – men ett byalag som håller liv i gemenskapen. Om det var bättre förr, kan man tänka på olika sätt, men historien är vacker och väckte en del nostalgiska känslor tack vare Gerts medfödda inlevelse, född i Fuglie och flyttad med föräldrarna den korta biten till Mellan-Grevie.

Hans berättelser handlade bl.a. om prästen och skolläraren som båda var lite väl hårda i kanterna och bestod församlingen med både andlig och fysisk åga. Läraren ville man en gång byta ut och skrev, när han visat intresse för annan socken, en extra välvillig rekommendation.

Men när läraren hade läst den, vände han med orden: *"Måntro jag är så omtyckt, då tror jag att jag stannar här!"* Senare i den nya skolan arbetade som lärare bl.a. kyrkoherde Ernst Frostins hustru Greta (1906-1992), som även var författare till ett tiotal romaner.

Byalaget ger ibland ut ett lokalt blad, som kan vara prytt med ett par av de råkor, som kan låta rätt högt men är granna, lika granna som förr i tiden.

Där ligger den vackert inbäddad, en av byarna på slätten.

Per Ragnarson